

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष ८, अंक १०३(३)]

मंगळवार, ऑगस्ट २, २०२२/श्रावण ११, शके १९४४

[पृष्ठे ७, किंमत : रुपये ९.००]

असाधारण क्रमांक २७१

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

आदिवासी विकास विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १ ऑगस्ट २०२२.

अधिसूचना

आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६.

संकीर्ण-३७२२/प्र.क्र. ४०/भाग-३/का. १२.— ज्याअर्थी, सेवा किंवा लाभ किंवा अर्थसहाय्य यांचे वितरण करण्यासाठी ओळख पटविण्याचा दस्तऐवज म्हणून, आधारचा वापर केल्यामुळे, राज्य शासनाची वितरण प्रक्रिया सुलभ होते, त्यात पारदर्शकता व कार्यक्षमता येते आणि लाभार्थ्यांना त्यांचे हक्क, सोईस्कर व अखंड रीतीने आणि एखाद्या व्यक्तीची ओळख पटविण्यासाठी बहुविध दस्तऐवज सादर करण्याची गरज टाळून थेटपणे मिळणे शक्य होते ;

आणि ज्याअर्थी, आदिवासी विकास विभाग, आदिवासी विद्यार्थ्यांना शिक्षणासाठी खाजगी निवास व्यवस्था सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी “पंडित दीनदयाल उपाध्याय स्वयम् योजना” (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “योजना” असा केलेला आहे) याचे व्यवस्थापन करित असून, त्याची अंमलबजावणी आयुक्त, आदिवासी विकास विभाग, नाशिक (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “अंमलबजावणी अभिकरण” असा केलेला आहे) यांच्यामार्फत करण्यात येत आहे ;

आणि ज्याअर्थी, या योजनेतर्गत, वर्ग १० व त्यावरील वर्गामध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना (यात यापुढे ज्यांचा निर्देश, “लाभार्थी” असा केलेला आहे) भोजन, निवास व्यवस्था व निर्वाह खर्च भत्ता लाभ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “लाभ” असा केलेला आहे) विद्यमान योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार, अंमलबजावणी अभिकरणाकडून दिला जातो ;

आणि ज्याअर्थी, उपरोक्त योजनेमध्ये महाराष्ट्र राज्याच्या एकत्रित निधीमधून केलेल्या आवर्ती खर्चाचा अंतर्भाव आहे ;

त्याअर्थी, आता, आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य, लाभ, सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम, २०१६ (२०१६ चा १८) (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, उक्त अधिनियम असा केलेला आहे) याच्या कलम ७ च्या तरतुदीनुसार आणि शासकीय अधिसूचना, आदिवासी विकास विभाग क्रमांक. संगणक-२०१९/ प्र.क्र.१४/ संगणक कक्ष, दिनांक ५ मार्च, २०२० चे अधिक्रमण करून, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, पुढीलप्रमाणे अधिसूचित करित आहे :—

(१) योजनेखालील, लाभ मिळण्यासाठी इच्छुक असणाऱ्या व्यक्तीस, याद्वारे, आधार क्रमांक धारण केलेला असल्याचा पुरावा सादर करणे किंवा आधार क्रमांकाचे अधिप्रमाणन करून घेणे आवश्यक असेल.

(२) जी व्यक्ती आधार क्रमांक धारण करित नाही किंवा जिने अद्याप आधारसाठी नाव नोंदणी केलेली नाही अशा या योजनेखालील लाभ मिळविण्यासाठी इच्छुक असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीने, लाभार्थी बालकाच्या बाबतीत त्याच्या आई-वडिलांच्या किंवा पालकांच्या संमतीच्या अधीन राहून, आधार नाव नोंदणीकरिता अर्ज करणे आवश्यक असेल; परंतु, ती व्यक्ती उक्त अधिनियमाच्या कलम ३ नुसार आधार क्रमांक प्राप्त करण्यासाठी हक्कदार असली पाहिजे आणि अशी व्यक्ती, आधार नाव नोंदणी करून घेण्यासाठी कोणत्याही आधार नाव नोंदणी केंद्रास (भारतीय अनन्यसाधारण ओळख प्राधिकरण (यूआयडीएआय) संकेतस्थळ: www.uidai.gov.in) येथे सूची उपलब्ध आहे येथे भेट देऊ शकेल.

(३) आधार (नाव नोंदणी व अद्ययावत करणे) विनियम, २०१६ याच्या विनियम १२ नुसार, विभागाने, त्याच्या अंमलबजावणी अभिकरणांमार्फत, ज्यांनी अद्याप आधारसाठी नाव नोंदणी केलेली नाही अशा लाभार्थ्यांकरिता आधार नाव नोंदणी सुविधा देणे आवश्यक आहे आणि जर संबंधित गटात किंवा तालुक्यात किंवा तहसीलात कोणतेही आधार नाव नोंदणी केंद्र स्थित नसेल तर, विभाग, त्याच्या अंमलबजावणी अभिकरणांमार्फत, यूआयडीएआयच्या विद्यमान प्रबंधकाच्या समन्वयाने किंवा ते स्वतः यूआयडीएआयचे प्रबंधक होऊन सोयीच्या ठिकाणी आधार नाव नोंदणी सुविधा पुरवील.

परंतु, व्यक्तीस आधार क्रमांक नेमून देईपर्यंत, आवश्यक असलेले दस्तऐवज सादर करण्यास अधीन राहून, अशा व्यक्तीला योजनेखालील लाभ देण्यात येतील.

एक: १८ वर्षे वयाखालील मुलांकरिता :—

(क) जर पाच वर्षे वय पूर्ण झाल्यानंतर, बालकाचे नाव नोंदविण्यात आले असेल (बायोमेट्रिक नमुन्यासह) तर, त्याची आधार नाव नोंदणी ओळख चिठ्ठी किंवा बायोमेट्रिक अद्ययावत ओळख चिठ्ठी; आणि

(ख) पुढील दस्तऐवजांपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) जन्म दाखला; किंवा समुचित प्राधिकरणाने दिलेला जन्माचा अभिलेख ;

(दोन) मातापित्याचे नाव अंतर्भूत असलेले शाळेच्या मुख्याध्यापकाने यथोचितरित्या स्वाक्षरी केलेले शाळेचे ओळखपत्र ; आणि

(ग) विद्यमान योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार मातापित्याशी किंवा कायदेशीर पालकांशी असलेल्या लाभार्थ्यांच्या नातेसंबंधाचा पुरावा म्हणून पुढीलपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) जन्म दाखला; समुचित प्राधिकरणाने दिलेला जन्माचा अभिलेख.

(दोन) शिधापत्रिका.

(तीन) माजी सैनिक अंशदायी आरोग्य योजना (ईसीएचएस) पत्रिका, किंवा राज्य कामगार विमा महामंडळ (ईएसआयसी) पत्रिका, किंवा केंद्र सरकार आरोग्य योजना (सीजीएचएस) पत्रिका.

(चार) निवृत्तिवेतन पत्रिका.

(पाच) सेना कॅन्टिन पत्रिका.

(सहा) कोणतेही सरकारी कुटुंब हक्कपत्र.

(सात) विभागाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे इतर कोणताही दस्तऐवज.

दोन: १८ वर्षावरील लाभार्थ्याकरिता :—

(क) जर नाव नोंदणी केली असेल तर, त्याची आधार नाव नोंदणी ओळख चिठ्ठी; आणि

(ख) पुढीलपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) बँकेची किंवा डाक कार्यालयाची छायाचित्र असलेली खाते-पुस्तिका.

(दोन) स्थायी खाते क्रमांक पत्रिका (पॅन कार्ड).

(तीन) पारपत्र (पासपोर्ट).

(चार) शिधापत्रिका.

(पाच) मतदार ओळखपत्र.

(सहा) मनरेगा पत्रिका.

(सात) छायाचित्र असलेली किसान पुस्तिका.

(आठ) मोटार वाहन अधिनियम, १९८८ (१९८८ चा ५९) याअन्वये लायसन देणाऱ्या प्राधिकरणाने दिलेले वाहन चालन लायसन.

(नऊ) राजपत्रित अधिकाऱ्याने किंवा तहसीलदाराने कार्यालयीन नाममुद्रित पत्रावर दिलेले अशा व्यक्तीचे छायाचित्र असलेले ओळख प्रमाणपत्र; किंवा विभागाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे इतर कोणताही दस्तऐवज:

परंतु आणखी असे की, त्या प्रयोजनार्थ विभागाने विशेषरित्या पदनिर्देशित केलेल्या अधिकाऱ्याकडून वरील दस्तऐवज तपासण्यात येतील.

२. या योजनेअंतर्गत, लाभार्थ्यांना सुलभतेने लाभ पुरविण्याच्या दृष्टीने, उक्त आधारच्या आवश्यकतेची लाभार्थ्यांना जाणीव करून देण्याकरिता माध्यमांमार्फत व्यापक प्रसिद्धी देण्यात येईल याची सुनिश्चिती करण्यासाठी विभाग, अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत आवश्यक त्या सर्व व्यवस्था करील.

३. जेव्हा लाभार्थ्यांच्या निकृष्ट बायोमेट्रिक्समुळे किंवा इतर कोणत्याही कारणांमुळे आधार अधिप्रमाणन निष्फळ ठरेल तेव्हा अशा सर्व प्रकरणी, पुढील सुधारात्मक कार्यतंत्रांचा अंगीकार करण्यात येईल :—

(क) बोट्याच्या ठशांचा दर्जा निकृष्ट असेल अशा बाबतीत, अधिप्रमाणनासाठी डोळ्यातील बुबुळाची प्रतिमा स्कॅन करण्याची (आयरिस स्कॅन) किंवा चेहऱ्याचे अधिप्रमाणन करण्याची सुविधा अंगीकारण्यात येईल, त्याद्वारे, विभाग, त्यांच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत अखंड रीतीने लाभ देण्यासाठी बोट्यांच्या ठशांच्या अधिप्रमाणनसह डोळ्यातील बुबुळाची प्रतिमा स्कॅन करण्यासाठी (आयरिस स्कॅनर) किंवा चेहऱ्याचे अधिप्रमाणनासाठी तरतुदी करील;

(ख) बोट्याचे ठसे घेणे किंवा डोळ्यातील बुबुळाची प्रतिमा स्कॅन करणे (आयरिस स्कॅन) किंवा चेहऱ्याचे अधिप्रमाणन करणे यांमार्फत बायोमेट्रिक अधिप्रमाणन यशस्वी होत नसेल अशा बाबतीत, जेव्हा जेव्हा सुसाध्य व अनुज्ञेय असेल तेव्हा, आधार एक वेळ परवलीचा शब्द (वन टाइम पासवर्ड) किंवा यथास्थिति, मर्यादित काळासाठी वैधता असलेला वेळ आधारित एक वेळ परवलीचा शब्द (वन टाइम पासवर्ड) याद्वारे अधिप्रमाणन करण्यात येईल;

(ग) जेव्हा बायोमेट्रिक किंवा आधार एक वेळ परवलीचा शब्द (पासवर्ड) किंवा वेळ आधारित एक वेळ परवलीचा शब्द (पासवर्ड) शक्य नसेल तेव्हा अशा इतर सर्व बाबतीत, योजनेखालील लाभ, प्रत्यक्ष आधार पत्राच्या आधारे देता येतील, त्याची अधिप्रमाणता आधार पत्रावर मुद्रित केलेल्या शीघ्र प्रतिसाद संकेतांकामार्फत (क्यूआरकोड) पडताळता येऊ शकेल आणि विभागाद्वारे अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत (एजन्सीमार्फत) सोईस्कर ठिकाणी शीघ्र प्रतिसाद संकेतांक (क्यूआरकोड) वाचकाची आवश्यक ती व्यवस्था करण्यात येईल.

४. यात यावर काहीही अंतर्भूत असले तरी, कोणत्याही बालकास, अधिप्रमाणन करून त्याद्वारे त्याची ओळख सिद्ध करण्यास किंवा आधार क्रमांक धारण करीत असल्याचा पुरावा देण्यास निष्फळ ठरल्यास अथवा नाव नोंदणीसाठी अर्ज करून देखील ज्याला आधार क्रमांक नेमून दिलेला नाही अशा बालकाच्या बाबतीत, योजनेखालील लाभ नाकारण्यात येणार नाहीत. परिच्छेद १ च्या उप-परिच्छेद (३) च्या परंतुकाच्या खंड एक (ख) व एक (ग) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे, इतर दस्तऐवजांच्या आधारे त्याची ओळख पडताळून त्याद्वारे त्याला लाभ देण्यात येईल आणि जेव्हा अशा इतर दस्तऐवजांच्या आधारे लाभ दिले जातात तेव्हा त्याचा अभिलेख ठेवण्यासाठी स्वतंत्र नोंदवही ठेवण्यात येईल, जिचे विभागाद्वारे त्यांच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत (एजन्सीमार्फत) नियतकालिक पुनर्विलोकन आणि लेखापरीक्षण करण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

अनुपकुमार यादव,
शासनाचे सचिव.

TRIBAL DEVELOPMENT DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya,
Mumbai 400 032, dated 1st August 2022

NOTIFICATION

AADHAAR (TARGETED DELIVERY OF FINANCIAL AND OTHER SUBSIDIES BENEFITS AND SERVICES) ACT, 2016.

Sankirn-3722/C.R.No.40/Part-3/Desk12.—Whereas, the use of Aadhaar as an identity document for delivery of services or benefits or subsidies simplifies the Government delivery processes, brings in transparency and efficiency, and enables beneficiaries to get their entitlements directly in a convenient and seamless manner by obviating the need to produce multiple documents to prove one's identity ;

And whereas, the Tribal Development Department, is administering the “**Pandit Din Dayal Upadhyay Swayam Scheme**” (hereinafter referred to as “the Scheme”) to provide financial support to tribal students for availing private accommodation facility for education, which is being implemented through the Commissioner, Tribal Development Department, Nashik (hereinafter referred to as “the Implementing Agency”) ;

And whereas, under the Scheme, allowances for food, accommodation and living expenses benefit (hereinafter referred to as the “benefits”) are given to the tribal students studying in class 10 and above, (hereinafter referred to as the beneficiaries), by the Implementing Agency as per the extant Scheme guidelines ;

And whereas, the aforesaid Scheme involves recurring expenditure incurred from the Consolidated Fund of the Government of Maharashtra ;

Now, therefore, in pursuance of the provisions of section 7 of the Aadhaar (Targeted Delivery of Financial and Other Subsidies, Benefits and Services) Act, 2016 (18 of 2016) (hereinafter referred to as “the said Act”), and by repealing the Government Notification, Tribal Development Department No. Computer-2019/C.R. No.14/Computer Section, dated the 5th March 2020 the Government of Maharashtra hereby notifies the following, namely :—

1. (1) The beneficiaries desirous of availing the benefits under the Scheme shall hereby be required to furnish proof of possession of the Aadhaar number or undertake Aadhaar authentication.

(2) The beneficiaries desirous of availing the benefits under the Scheme, who do not possess the Aadhaar number or, has not yet enrolled for Aadhaar, shall be required to make application for Aadhaar enrolment subject to the consent of his parents or guardians in case of the child beneficiary, provided that he is entitled to obtain Aadhaar as per section 3 of the said Act and such individual shall visit any Aadhaar enrolment centre [list available at the Unique Identification Authority of India (UIDAI) website www.uidai.gov.in] to get enrolled for Aadhaar.

(3) As per regulation 12 of the Aadhaar (Enrolment and Update) Regulations, 2016, the Department through its Implementing Agency, is required to offer Aadhaar enrolment facilities for the beneficiaries who are not yet enrolled for Aadhaar and in case there is no Aadhaar enrolment centre located in the respective Block or Taluka or Tehsil, the Department through its Implementing Agency shall provide Aadhaar enrolment facilities at convenient locations in coordination with the existing Registrars of UIDAI or by becoming a UIDAI Registrar themselves :

Provided that till the time Aadhaar is assigned to the individual, the benefits under the Scheme shall be given to such individual subject to production of the following documents, namely :-

I: For beneficiaries below 18 years of age/Minors :

(a) if the child has been enrolled after attaining the age of five years (with biometrics collection), his Aadhaar Enrolment Identification slip, or of bio-metric update identification slip; and

(b) any one of the following documents, namely :—

(i) Birth Certificate; or Record of birth issued by the appropriate authority

(ii) School identity card, duly signed by the Principal of the school, containing parents' names; and

(c) any one of the following documents as proof of relationship of the beneficiary with the parent or legal guardian as per the extant Scheme guidelines, namely :—

(i) Birth Certificate; or Record of birth issued by the appropriate authority

(ii) Ration Card

(iii) Ex-Servicemen Contributory Health Scheme (ECHS) Card; or Employees' State Insurance Corporation (ESIC) Card; or Central Government Health Scheme (CGHS) Card

(iv) Pension Card

(v) Army Canteen Card

(vi) any Government Family Entitlement Card

(vii) any other document as specified by the Department

II: For beneficiaries above 18 years old :

(a) if he has enrolled, his Aadhaar Enrolment Identification slip; and

(b) any one of the following documents, namely :—

(i) Bank or Post office Passbook with Photo

(ii) Permanent Account Number (PAN) Card

(iii) Passport

(iv) Ration Card

(v) Voter Identity Card

(vi) MGNREGA card

(vii) Kisan Photo passbook

(viii) Driving license issued by the Licensing Authority under the Motor Vehicles Act, 1988 (59 of 1988)

(ix) Certificate of identity having photo of such person issued by a Gazetted Officer or a Tehsildar on an official letter head; or any other document as specified by the Department

Provided further that the above documents shall be verified by an officer specifically designated by the Department for that purpose.

2. In order to provide benefits to the beneficiaries under the Scheme conveniently, the Department through its Implementing Agency shall make all the required arrangements to ensure publicity of this scheme through media in order to make the beneficiaries aware about the necessity of aadhaar authentication.

3. In all cases, where Aadhaar authentication fails due to poor biometrics of the beneficiaries or due to any other reason, the following remedial mechanisms shall be adopted, namely :—

(a) in case of poor fingerprint quality, IRIS scan or face authentication facility shall be adopted for authentication, thereby the Department through its Implementing Agency shall make provisions for iris scanners or face authentication along with finger-print authentication for delivery of benefits in seamless manner ;

(b) in case the biometric authentication through fingerprints or iris scan or face authentication is not successful, if feasible and admissible the authentication by Aadhaar One Time Password or Time-based One-Time Password with limited time validity, as the case may be, shall be offered ;

(c) in all other cases where biometric or Aadhaar One Time Password or Time-based One-Time Password authentication is not possible, benefits under the scheme may be given on the basis of physical Aadhaar letter whose authenticity can be verified through the Quick Response code printed on the Aadhaar letter and the necessary arrangement of Quick Response code reader shall be provided at the convenient locations by the Department through its Implementing Agency.

4. Notwithstanding anything contained herein above, no student shall be denied benefits under the Scheme in case of failure to establish his identity by undergoing authentication, or furnishing proof of possession of Aadhaar number, or in the case of a child to whom no Aadhaar number has been assigned, producing an application for enrolment. The benefits shall be given to him by verifying his identity on the basis of other documents as mentioned in clauses I (b) and I (c) of the proviso of sub-paragraph (3) of paragraph 1, and where benefits are given on the basis of such other documents, a separate register shall be maintained to record the same, which shall be reviewed and audited periodically by the Department through its Implementing Agency.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

ANUP KUMAR YADAV,
Secretary to Government.